

ABSOLVENT JAKO ZRCADLO ODBORNÉ ŠKOLY

ABSOLVENT JAKO ZRCADLO ODBORNÉ ŠKOLY

OBSAH

ÚVOD	4
Sledování absolventů v dokumentech EU	5
Pokrok dosažený zeměmi EU v zavádění systémů sledování absolventů	7
.....	
SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE	8
.....	
ŠETŘENÍ DZS NA TÉMA SLEDOVÁNÍ ABSOLVENTŮ ODBORNÝCH ŠKOL	10
.....	
ROZHOVORY S ŘEDITELI ŠKOL	20
Jiří Homolka Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola, Volyně	21
Ondřej Mandík Střední průmyslová škola elektrotechnická, Praha 2	23
Roman Bečka Střední škola Kateřinky, Liberec	27
Felix Dömény Stredná priemyselná škola strojnícka, Fajnorovo nábrežie 5, Bratislava	30
.....	
ZÁVĚR	34

Sledování absolventů v dokumentech EU

Kvalitní informace o tom, co absolventi dělají po získání kvalifikace a odchodu ze vzdělávání do praxe, jsou zásadní pro pochopení příčin problémů se zaměstnaností absolventů vysokoškolského nebo odborného vzdělávání a přípravy v určitých regionech, hospodářských odvětvích nebo oborech. Mohou pomoci také k nalezení řešení.

Jedním z užitečných nástrojů pro řízení kvality ve vzdělávání, stejně jako pro tvorbu politik založených na důkazech a faktech, je pravidelné sledování dráhy absolventů škol z hlediska jejich profesního uplatnění na trhu práce. S cílem podpořit zavedení systémů sledování uplatnění absolventů v členských zemích EU se tématu v posledních deseti letech věnovala Rada EU hned v několika dokumentech.

Členské státy byly v **závěrech Rady o zaměstnatelnosti absolventů vzdělávání a odborné přípravy z 15. června 2012¹** vyzvány k tomu, aby sledovaly podíl zaměstnaných absolventů vzdělávání a odborné přípravy a shromažďovaly kvalitativní informace a osvědčené postupy. Takto by pak mohly doplnit kvantitativní monitorování a posílit základnu pro fakticky podloženou tvorbu politik v oblasti odborného vzdělávání a přípravy s důrazem na zaměstnatelnost absolventů.

V závěrech z Rigy z 22. června 2015, které definovaly nové střednědobé cíle v oblasti odborného vzdělávání a přípravy pro období 2015–2020 se dva z těchto cílů týkaly učení se praxí ve všech jeho podobách (s důrazem na učňovskou přípravu) a vypracování mechanismů zajišťování kvality. Konkrétně jsou to cyklické zpětné vazby prostřednictvím opatření, jakými jsou například: využívání údajů o zaměstnatelnosti absolventů odborného vzdělávání a přípravy a kombinování údajů o učení, vstupu na trh práce a profesní dráze. Za druhé pak rozvoj kapacit subjektů na vnitrostátní úrovni s cílem využívat údaje o absolventech pro přizpůsobování vzdělávacích programů, profesních profilů a obsahu kvalifikací odborného vzdělávání a přípravy na nové hospodářské a technické požadavky.

O rok později pak v **Nové agendě dovedností pro Evropu z 10. června 2016²** Evropská komise upozornila členské země, že je nezbytné, aby poskytovatelé odborného vzdělávání a přípravy rozuměli trendům na trhu práce a měli povědomí o tom, jak snadno jejich absolventi nacházejí zaměstnání, a mohli tak odpovídajícím způsobem upravovat své vzdělávací programy. Jako prioritu pak Komise stanovila zlepšení poznatků a informovanosti o dovednostech za účelem lepšího výběru povolání. Navrhla iniciativu pro sledování uplatnění absolventů terciárního vzdělávání, která bude cílit na poskytnutí podpory členským státům při zlepšování informací o přechodu absolventů na trh práce.

^{1/} Úř. věst. C 169, 15. 6. 2012, s. 11.

^{2/} COM (2016) 381 final

Sledování absolventů se týká samostatné **Doporučení Rady ze dne 20. listopadu 2017 o sledování uplatnění absolventů**³, které usiluje o zlepšení dostupnosti kvalitativních a kvantitativních informací o tom, co dělají absolventi po dokončení svého vzdělávání a odborné přípravy s cílem získat zpětnou vazbu o kvalitě odborného vzdělávání jako podkladu pro revizi vzdělávacích programů. Členským zemím Rada EU doporučila, aby do roku 2020 zlepšily dostupnost a kvalitu informací o činnostech absolventů a pokročily při **vytváření systémů sledování uplatnění absolventů**, které mohou zahrnovat:

- a) sběr relevantních anonymizovaných administrativních statistických údajů ze vzdělávacích a daňových databází a databází obyvatelstva a sociálního zabezpečení;
- b) vývoj dlouhodobých šetření absolventů na úrovni systému vzdělávání a případně na institucionální úrovni, s ohledem na význam kvalitativních údajů o přechodu osob na trh práce nebo do dalšího vzdělávání a odborné přípravy, a jejich následných profesních drah;
- c) možnost, aby mohly veřejné orgány na anonymizované bázi propojovat údaje z různých zdrojů, a vytvořit tak souhrnný obraz uplatnění absolventů.

Zajišťování kvality a sledování uplatnění učňů je rovněž zastoupeno mezi kritérii pro rámcové podmínky, které vyplývají z **Doporučení Rady**⁴, a to pod č. 14. Kritérium se odvolává na uplatňování přístupů zaměřených na zajišťování kvality dle principů rámce EQAVET a zároveň vyzývá členské země ke sledování uplatnění učňů a jejich kariérního růstu.

Podle **Doporučení**⁵ se mají členské státy do roku 2025 snažit docílit toho, aby podíl zaměstnaných absolventů odborného vzdělávání a přípravy ve věkové skupině 20–34 let, kteří ukončili vzdělávání a odbornou přípravu před 1–3 lety, činil alespoň 82%. Zároveň obsahuje Doporučení jasný apel na to, aby se odborné vzdělávání a příprava pružně přizpůsobovaly změnám na trhu práce a aby programy a kvalifikace byly podle potřeby pravidelně aktualizovány na základě poznatků o dovednostech (tj. systémů sledujících uplatnění absolventů, mechanismů předvídání dovedností, včetně mechanismů na odvětvové a regionální úrovni). Přílohou II tohoto Doporučení je EQAVET se souborem referenčních ukazatelů, mezi které patří i dva z ukazatelů podporujících kvalitativní cíle odborného vzdělávání a přípravy, které se týkají sledování absolventů a jejich zaměstnatelnosti. Jde o míru uplatnění účastníků programů odborného vzdělávání a přípravy (ukazatel č. 5) a využití získaných dovedností na pracovišti (ukazatel č. 6).

^{3/} (2017/C 423/01)

^{4/} ze dne 15. března 2018 o Evropském rámci pro kvalitní a efektivní učňovskou přípravu (2018/C 153/01)

^{5/} Rady o odborném vzdělávání a přípravě pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost z 24. listopadu 2020 (2020/C 417/01)

Pokrok dosažený zeměmi EU v zavádění systémů sledování absolventů

Situace v jednotlivých členských zemích se liší a v mechanismech sledování absolventů existují značné rozdíly. Několik zemí nemá dostatečná systémová opatření pro sledování absolventů v některých, nebo dokonce ve všech odvětvích, některé mají omezené množství ukazatelů nebo nedostatek dlouhodobých údajů. Většina zemí však má dobře rozvinuté systémy sledování absolventů. Je zde však prostor pro zlepšení srovnatelnosti údajů na úrovni EU a účinnosti přijatých opatření (např. otázky týkající se spokojenosti; podobná periodicitu sběru údajů; reprezentativnost dosaženého vzorku atd.).

Zhruba dvě třetiny členských zemí EU však realizovaly v roce 2020 sledování absolventů na úrovni systému vysokoškolského vzdělávání a odborného vzdělávání a přípravy.

V téměř polovině zemí jde přitom o legislativně ukotvenou povinnost a běžnou praxi (Španělsko, Německo, Rakousko, Estonsko, Dánsko, Francie, Maďarsko, Polsko, Nizozemí, Finsko, Itálie, Švédsko a Velká Británie); ve třetině zemí jde o dobře zavedenou praxi bez legislativního ukotvení (např. Česká republika, Slovensko, Irsko, Litva, Lucembursko, Norsko, Belgie, Nizozemí), přičemž v některých z těchto zemí je sledování uplatnění absolventů na úrovni systému deklarováno jako politický cíl. Ve čtyřech členských zemích je sledování uplatnění absolventů velmi málo rozvinuté a není ani mezi politickými cíli (Kypr, Řecko, Island, Lichtenštejnsko).

V některých zemích se připravují nová opatření na podporu sledování absolventů (Bulharsko, Lotyšsko, Slovinsko, Francie, Maďarsko, Lichtenštejnsko, Litva, Polsko, Rumunsko, Slovensko) nebo systémové změny, či dokonce reformy (Německo, Španělsko, Finsko, Švédsko). Probíhající nebo deklarované reformy usilující o zavedení sledování absolventů na systémové úrovni v následujících pěti letech naznačují rostoucí využívání administrativních dat (Španělsko, Slovensko, Francie) a zvyšující se povědomí o důležitosti kombinace využívání administrativních dat s průzkumy⁶.

^{6/} Mapping the state of graduate tracking policies and practices in the EU Member States and EEA countries. Executive summary. Shane Beadle et al. ICF S.A., 3s Unternehmensberatung and CHEPS. March 2020

SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice jsou příkladem sledování dráhy absolventů tzv. longitudinální (dlouhodobá) dotazníková šetření absolventů, která realizuje např. Národní pedagogický institut ČR (dále NPI ČR) na vybraných ročnících žáků středních škol ve třech etapách s rozestupy asi 3 roky (celkem 9 let).

NPI ČR ve spolupráci se školami oslovuje absolventy škol, které jsou předem vybrány tak, aby vzorek absolventů odpovídal rozložení v České republice vzhledem k oborům a kategoriím oborů vzdělání.

NPI ČR připravuje analýzy týkající se nezaměstnanosti absolventů středních škol⁷ či shody dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání pracovníků se středoškolským odborným vzděláním⁸, které jsou významnými zdroji informací k uplatnění absolventů.

Většina šetření absolventů je v ČR realizována na centrální či regionální úrovni. Některé školy však sledují své absolventy samy a zjištěné výsledky využívají při aktualizaci svých školních vzdělávacích programů. Nejedná se však zpravidla o pravidelně se opakující trasování se sběrem kvantitativních a kvalitativních údajů s využitím odpovídajících nástrojů, ale spíše o shromažďování údajů o absolventech. Příklady dobře fungujících konceptů sledování absolventů na úrovni školy je proto v odborném školství poměrně málo.

Pokud má škola zájem své absolventy sledovat, mělo by být do dlouhodobé strategie instituce zahrnuto také sledování absolventů, včetně absolventů zahraničních stáží.

^{7/} Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2021. Vojtěch J., Novotná H., Zahradníčková K. Národní pedagogický institut České republiky, 2021. <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-178>

^{8/} Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání – 2019. Doležalová, G. Národní pedagogický institut České republiky, Praha 2020. <https://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-175>

ŠETŘENÍ DZS NA TÉMA SLEDOVÁNÍ ABSOLVENTŮ ODBORNÝCH ŠKOL

Národní VET TEAM při DZS realizoval mezi příjemci grantů programu Erasmus+ v sektoru odborného vzdělávání dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zjistit současný stav ve sledování absolventů odborných škol.

Šetření se dále zaměřilo na to, do jaké míry je možné odlišit uplatnění absolventů zahraničních stáží v rámci programu Erasmus+ od absolventů, kteří se stáží neúčastnili, a zdůvodnit tak efektivnost těchto stáží a jejich dopad na vzdělávací systém.

Výše uvedené šetření proběhlo v období od března do srpna 2022. Jeho respondenty byli příjemci grantu Erasmus+ v letech 2020 a 2021 (KA1 – akreditované organizace). Byl jim rozeslán elektronický dotazník s převážně uzavřenými otázkami, které nabízely jednu nebo více odpovědí. Pro zajištění konkrétních detailů sloužily otázky s volnými odpověďmi.

Návratnost dotazníků byla následující: odpovědělo 39 respondentů ze 126, tj. 31%. Výsledky poskytly užitečný přehled o sledované problematice a poukázaly na její hlavní úskalí.

Jednalo se o následující tematické okruhy

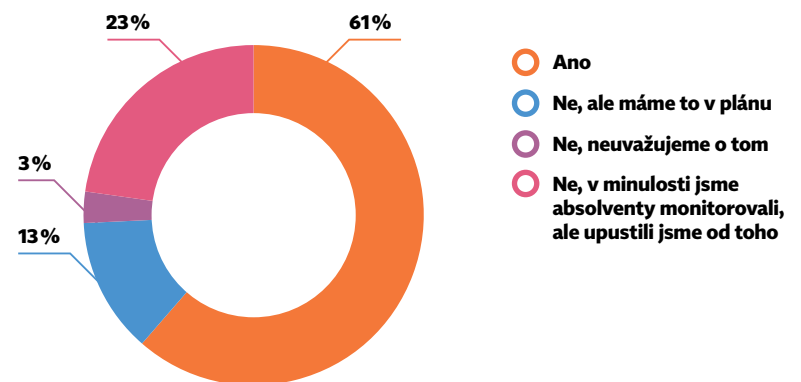
Sledujete další kariérní dráhu absolventů vaší školy?

Z celkového počtu 39 respondentů více než polovina (61%) absolventy sleduje a 13% to má v plánu, 23% respondentů od toho upustilo a 1 respondent o tom vůbec neuvažuje.

Z výše uvedeného vyplývá, že téměř tři čtvrtiny respondentů absolventy sleduje, nebo to mají aspoň v úmyslu dělat.

Zjistit vývoj názorů na tuto problematiku není možné, protože se podobná šetření v minulosti nekonala.

Graf č. 1

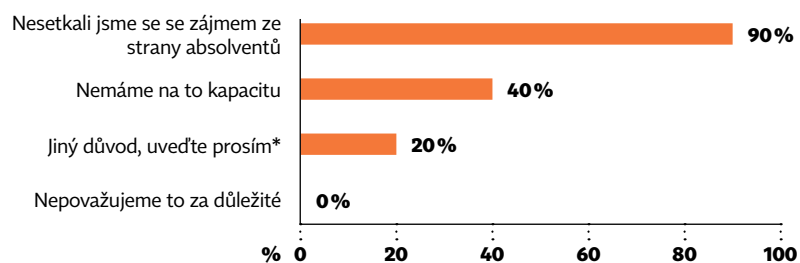

✘ Z jakých důvodů v současné době nesledujete další kariérní dráhu vašich absolventů?

(Otázka byla položena pouze těm, kteří nesledují další dráhu absolventů.)

Šetření přineslo také důležitou informaci o tom, že i respondenti, kteří nesledují další kariérní dráhu svých absolventů, to považují za důležité. Hlavními důvody, proč respondenti absolventy nesledují, byly: nezájem ze strany absolventů (90 %), nedostatečná kapacita (40 %), jiné důvody (20 %). Bylo uvedeno např., že z jiných zdrojů vědí, že absolventi pokračují ve studiu na vysokých školách.

Graf č. 2

* Neexistuje nástroj, který by to umožnil. Většina absolventů odchází na VŠ, ale toto pro nás není podstatné. Víme, kam jdou, ale pro nás by bylo důležité vědět, kolik jich na VŠ zůstane.

Bylo možné zvolit více možností, proto není součet 100 %.

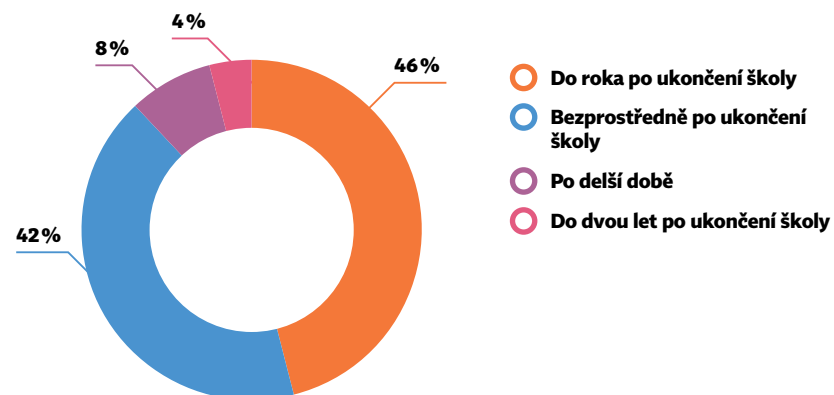
🔗 Popište, prosím, jakým způsobem zůstáváte v kontaktu s vašimi absolventy.

Respondenti odpovídali formou volných odpovědí. Mezi nejzajímavější patří: akce školy, dny otevřených dveří, srazy absolventů, plesy, kontakty s absolventy přímo na jejich pracovištích, zaslání nabídek zaměstnání. Jedná se také o další způsoby komunikace: e-mail, osobní kontakty, sociální sítě, webové stránky apod. Zajímavá je i odpověď, že někteří současní vyučující jsou absolventy školy.

🕒 S jakým časovým odstupem po ukončení studia absolventy poprvé oslovujete?

Z odpovědí je patrné, že školy nejčastěji oslovují „čerstvé“ absolventy nebo absolventy do roka po ukončení školy (celkem 88 %). S delším odstupem četnost kontaktů klesá: do dvou let jsou to 4 % respondentů a po delší době 8 %.

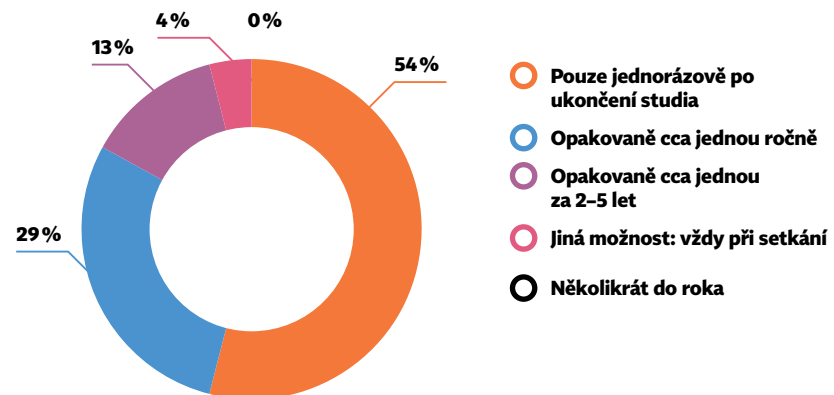
Graf č. 3

💬 S jakou frekvencí absolventy sledujete?

Nejčastěji (54 %) respondenti oslovují absolventy jednorázově po ukončení studia, 29 % opakovaně jednou za rok, 13 % opakovaně jednou za 2–5 let. 4 % respondentů uvedla, že absolventy sledují vždy při osobním setkání.

Graf č. 4

Jak vyplývá ze dvou výše uvedených grafů, nejčastější (54 %) je sledování absolventů jednorázové, a to hned po ukončení studia. Školy v této souvislosti pravděpodobně zajímá, zda absolvent pokračuje ve studiu, nebo zda je zaměstnaný a případně jestli v oboru, který vystudoval, nebo zda nastoupil mimo obor, či dokonce mimo sektor, případně jestli je nezaměstnaný.

Časté je opakované sledování jednou za rok (29 %), méně časté opakované sledování jednou za 2–5 let, které uvádí 13 % respondentů. Pozitivním zjištěním je fakt, že po ukončení studia mají školy o informace týkající se uplatnění svých absolventů na trhu práce zájem. Jejich další sledování je však již méně časté (viz další odpovědi).

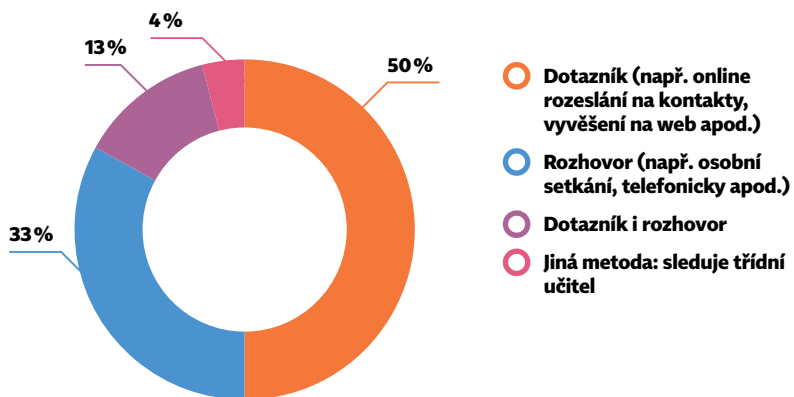
Zjištěné výsledky ukazují slabá místa současného sledování absolventů. Slabínou je především fakt, že většina respondentů sleduje absolventy jen jednorázově, a navíc poměrně brzo, kdy není možné zjistit např., jakým způsobem využívají znalosti, dovednosti a kompetence získané při studiu. Také absence sledování absolventů opakovaně v čase a jednak po delší době, kdy již dovedou lépe posoudit své vzdělání dané školou, vybízí ke zlepšení stávajícího způsobu jejich sledování.

Jakou metodu ke sledování absolventů používáte?

Nejčastější využívanou metodou sledování absolventů je dle odpovědí respondentů dotazník (50 %), na druhém místě jde o rozhovor (33 %) nebo oba výše uvedené způsoby (13 %), pouze ve 4 % je to jiná metoda.

Graf č. 5

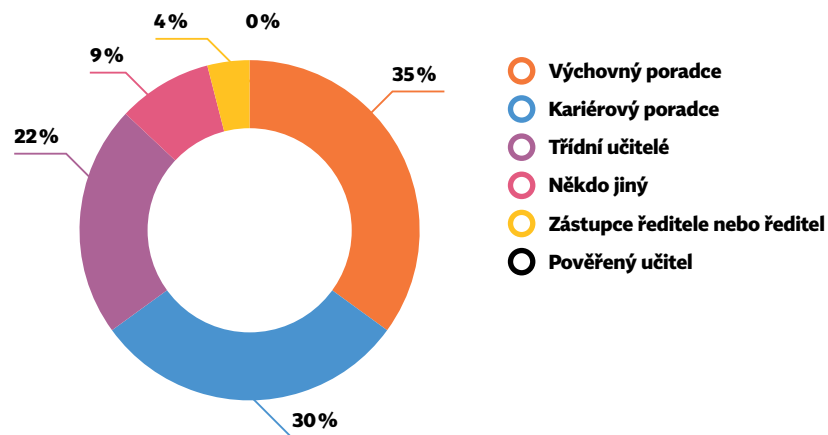
Kromě formy sledování se šetření zabývalo také tím, **jaké technické nástroje respondenti využívají k dotazování svých absolventů**. Ve volných odpovědích najdeme např. e-mail, Google formuláře, Office 365 forms, sociální sítě, osobní kontakt, školní web, telefon apod. Z odpovědí vyplývá, že respondenti pracují s tím, co obvykle používají pro agendu a výuku ve své škole.

Kdo je hlavní osobou, která ve vaší škole provádí sledování absolventů?

Asi u dvou třetin respondentů provádí sledování absolventů buď výchovný poradce (35 %), nebo kariérový poradce (30 %). U 22 % respondentů je to třídní učitel a u 9 % pověřený učitel. Nejméně často, tedy u 4 % respondentů, provádí sledování absolventů vedení školy (zástupce ředitele nebo přímo ředitel). Rozhodující role výchovných a kariérových poradců při sledování absolventů nepřekvapuje, v praxi bývá velmi častá jejich spolupráce s třídními učiteli i vedením školy.

Graf č. 6

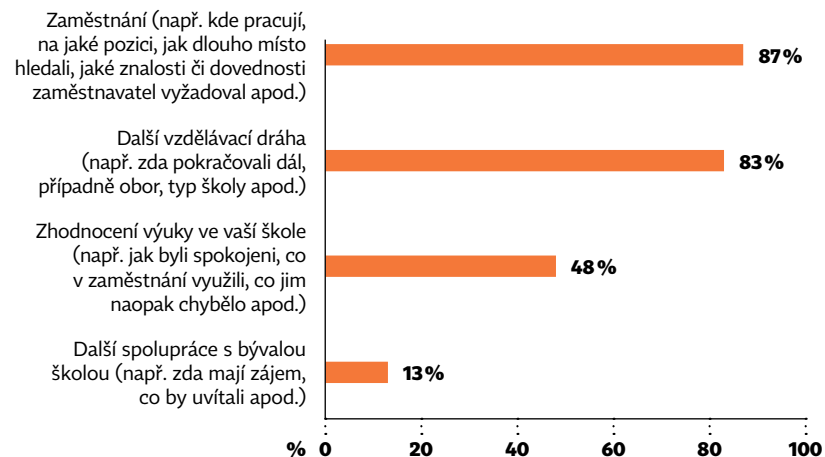

Uved'te hlavní okruhy otázek, které absolventům pokládáte.

Dle očekávání se okruhy dotazování absolventů zaměřují na jejich kariérní rozvoj: na jejich zaměstnání (87 %) a další vzdělávací dráhu (83 %). Podnětný je také zájem školy o zlepšení kvality vzdělávání ve škole (48 %). Na spolupráci absolventů se školou se zaměřilo při sledování svých absolventů pouze 13 % respondentů.

Odpovědi absolventů týkající se jejich zaměstnání a další vzdělávací dráhy jsou pro školy nepochybně zajímavé, v dlouhodobém horizontu lze např. zjistit, zda jsou určité obory uplatnitelné v praxi, nebo jestli absolventi pracují v oboru, který vystudovali. Škola může také využít odpovědi absolventů k úpravě obsahu vzdělání tak, aby lépe odpovídal potřebám praxe.

Graf č. 7

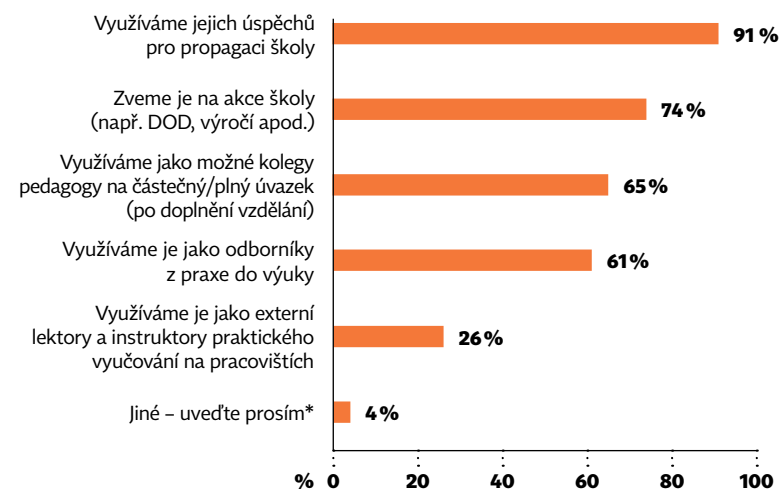

Bylo možné zvolit více možností, proto není součet 100%.

Jak s absolventy vaší školy dále spolupracujete?

Nejčastější (91%) je využívání absolventů k propagaci školy. Pozvánky na akce školy (74%) jsou dobrou cestou ke spolupráci absolventa a školy, např. v oblasti nábory nových uchazečů o studium. Poněkud nižší je podíl škol využívajících absolventy jako možné učitele (65%). 61% respondentů využívá absolventy ve výuce jako odborníky z praxe, což je dobrý výsledek, který představuje propojení školy a praxe, podobně jako další varianta odpovědi: využití absolventů jako lektorů a instruktorů na pracovištích spolupracujících zaměstnavatelů (26%)

Graf č. 8

* využíváme je jako členy hodnotících komisí v odborných soutěžích

Bylo možné zvolit více možností, proto není součet 100%.

Jaké další možnosti svým absolventům nabízíte?

Nabídka další spolupráce absolventů se školou obsahovala několik možností. Nejvyšší podíl odpovědí se vztahoval k poměrně obecně vymezené variantě odpovědi: setkávání na akcích školy (74 %). Zajímavé jsou aktivity zaměřené na kariéru absolventů: zprostředkování pracovních nabídek (57%) a možnost dalšího profesního rozvoje (48 %), nebo zprostředkování profesních kontaktů (35 %).

Z výsledků šetření tedy vyplývá, že školy mohou s absolventy pracovat k oboustrannému prospěchu. Pokud jim nabízejí podnětné aktivity, nedochází k mízení kontaktů a roste motivace ze strany absolventů o další spolupráci.

Graf č. 9

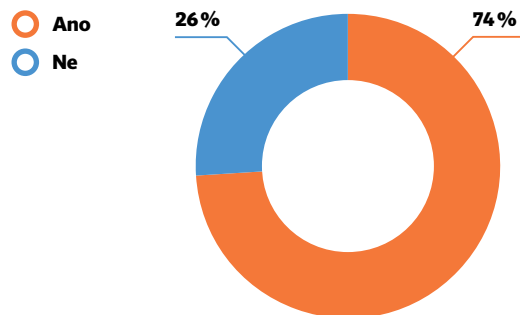

Bylo možné zvolit více možností, proto není součet 100 %.

Sledujete uplatnění absolventů zahraničních stáží?

74 % respondentů absolventy zahraničních stáží sleduje, 26 % nikoliv. V doplňující otázce **Proč nesledujete uplatnění absolventů zahraničních stáží?** byla zvolena forma volných odpovědí. Zaznělo mezi nimi například: je jich nízký počet, není na to čas, GDPR, sledujeme uplatnění všech absolventů, zatím nás to nenapadlo.

Graf č. 10

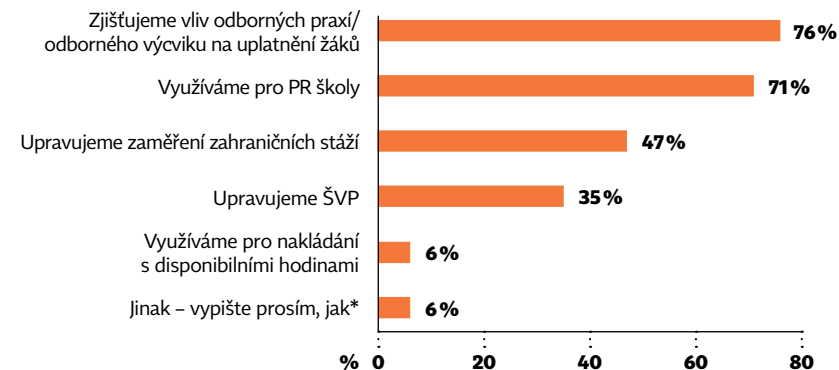

Jak s informacemi získanými od absolventů zahraničních stáží pracujete?

76 % respondentů zjišťuje vliv absolventů zahraničních stáží na jejich další uplatnění. Druhou nejčtenější odpověď tvoří využití informací od absolventů zahraničních stáží pro PR školy (71 %), 47% respondentů upravuje na základě informací od absolventů zaměření zahraničních stáží a zjišťuje jejich vliv. Také podíl odpovědí týkajících se využívání informací od absolventů zahraničních stáží k úpravám školního vzdělávacího programu (35 %) je poměrně vysoký.

Dokážete odlišit, jaký vliv na jejich kariéru měla zahraniční stáž? Tato doplňující otázka umožnila volné odpovědi respondentů. Ty by se daly shrnout jako vliv na osobnostní růst, zlepšení jazykových kompetencí, větší samostatnost nebo lepší uplatnění na trhu práce.

Graf č. 11

* propagace školy, úprava metody výuky, provázanost teorií a praxe, zhodnocení a porovnání celkové kvality přípravy studentů

Bylo možné zvolit více možností, proto není součet 100 %.

Jaké jsou podle vás hlavní důvody, proč je monitorování absolventů školy užitečné? Mezi volnými odpověďmi převažuje více či méně konkretizovaná zpětná vazba pro vysílající školu o její úrovni nebo o uplatnitelnosti absolventů na trhu práce.

Jiří Homolka

Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola, Volyně

sps.volynce.cz

Zajištění projektů zahraničních stáží a projektový tým:

Projekty jsou převážně zajišťovány prostřednictvím interních zaměstnanců, kteří tvoří projektový tým (hlavní koordinátor + další tři kolegové, kteří jsou velmi dobře jazykově vybaveni, částečně je zapojeno i nejužší vedení školy), některé rozsáhlejší projekty jsou zajišťovány s pomocí externí firmy.

Počty absolventů v minulých letech.

Počty absolventů na střední průmyslové škole se každoročně pohybují okolo 80 žáků, na vyšší odborné škole je to přibližně 25 studentů.

Počty účastníků Erasmu za posledních pět šest let (minulá výzva).

Počty účastníků praktických stáží na vyšší odborné škole se každoročně pohybují okolo pěti studentů, což je zhruba pětina absolventů školy. Na střední průmyslové škole se od školního roku 2016/2017 mimořádně osvědčil model motivačních čtrnáctidenních stáží ve třetím ročníku studia. Každoročně odjíždí na praktickou stáž do zahraničí 17 žáků napříč studijními obory a výběr je realizován na základě prospěchových kritérií. Opět je možno konstatovat, že zahraničních stáží v rámci programu Erasmus+ se zúčastní každoročně přibližně pětina žáků daného ročníku. Uvedené stáže mají vliv na studijní výsledky a velmi příznivou odezvu ze strany rodičovské i odborné veřejnosti. V několika případech uvedené stáže rozhodly o nástupu na naši školu po přijímacím řízení, v případech, kdy byli uchazeči přijati na dvě oborově shodné školy.

Je sledování vašich absolventů součástí dlouhodobější strategie vaší školy? Co bylo prvním impulsem? Od kdy je provádíte?

Sledování úspěšnosti absolventů je součástí dlouhodobé strategie školy. Prvním impulsem bylo tzv. evaluační šetření, které provádíme pravidelně jedenkrát za šest let od roku 2002 (šest let po založení vyšší odborné školy). Výjimku tvořily roky, kdy bylo hodnocení povinné na základě zákonných předpisů. Částečný impuls vzešel od zástupců studentů ve školské radě při vyšší odborné škole, kteří zahraniční stáže vnímali jako mimořádnou příležitost zdokonalit se v odborném jazyce a po návratu snáze najít odpovídající uplatnění. Částečně celé situaci napomohlo i pořadatelství mezinárodních konferencí Dřevostavby, na které postupně přijíždělo téměř 600 účastníků z celé republiky a Slovenska s tím, že přednášející byli zpravidla z dvanácti evropských i mimoevropských zemí. Bohužel poslední tři ročníky jsme museli z důvodu světové pandemie zrušit a s obavami vzhlížíme k 24. ročníku, který plánujeme uspořádat 4. a 5. dubna 2023.

Popište prosím, jakým způsobem absolventy sledujete a co vás zajímá.

S absolventy komunikuje výchovný poradce a vedení školy. Monitorujeme, zda absolventi dále pokračují ve studiu, nebo se uplatňují v praxi. Velmi nám záleží na tom, aby absolventi pracovali ve studovaném oboru. Díky dlouholeté tradici školy sahající až do předminulého století (založena 1864) je vytvořen systém zpětné vazby prostřednictvím hodnotících dotazníků a pravidelných setkávání absolventů u příležitosti výročí založení školy, které pořádáme vždy po pěti letech. Poslední setkání se uskutečnilo začátkem listopadu 2019 a na akci se sešlo téměř 2000 absolventů s rodinnými příslušníky. Firmy, v jejichž vedení jsou převážně absolventi VOŠ a SPŠ Volyně, nám přispěly na pořádání částkou dosahující téměř 900 tisíc Kč.

Kdo má sledování absolventů na starosti a jak se v této aktivitě angažuje vedení školy?

Primárně se o sledování absolventů stará výchovný poradce, ale i ředitel a jeho zástupce vnímají uvedenou problematiku jako zásadní pro další rozvoj školy. V podobném duchu bude postupně připravována i výměna managementu školy, aby se zavedená tradice sledování uplatnitelnosti a úspěšnosti absolventů nepřerušila.

Existují nějaké bariéry? Je možné tyto vaše metody nějak zlepšit?

V každém případě existuje možnost vylepšení celého systému pomocí elektronických nástrojů, např. prostředí Microsoft Forms, které je kompatibilní s produkty Microsoftu a které našlo široké uplatnění zejména při distanční formě výuky v době pandemie. Na druhé straně osobní kontakt a přímá komunikace s absolventy při neformálních setkáních (např. konference Dřevostavby, Interiéry nebo oslavy založení školy a další) nebo prostřednictvím osobních hodnotících dotazníků jsou nenahraditelné.

Je podle vás možné odlišit kariéru účastníků programu Erasmus+ od běžných absolventů? Uveďte příklady.

Absolventi praktických stáží v rámci programu Erasmus+ se při uplatňování na trhu práce prokazují vyšší mírou samostatnosti, vyšší úroveň jazykových kompetencí a vyšší mírou osobní odpovědnosti směrem k firmě. Na druhé straně je potřeba podotknout, že na stáže jsou vysíláni studenti s lepšími studijními výsledky a z tohoto pohledu může být kariéra ovlivněna i celkovým přístupem k plnění povinností (nejen studijních). Podle posledních informací, které máme k dispozici, žádný z absolventů praktických stáží po absolvování školy a zapojení do trhu práce (absolventi střední školy většinou studují na oborově příbuzných vysokých nebo vyšších odborných školách) není evidován jako uchazeč o zaměstnání na úřadu práce.

Jak si zajistíte aktuální kontakty na absolventy?

V současné době pracujeme s databázovým systémem Edookit, kde máme aktuální e-mailové adresy a současné telefonní kontakty. Je pravdou, že ve většině případů absolventi svůj e-mail nemění, dokonce ani po změně stavu. Což je pro vedení školy příjemné zjištění, když se k nám do školy hlásí uchazeč o studium a zákonná zástupkyně používá e-mail, kde je zřejmé dívčí příjmení, které používala ještě v době návštěvy školy.

Co vy děláte pro své absolventy a co mohou pro školu dělat oni? Popište ideální spolupráci škola-absolvent.

Naším úkolem v rámci Akreditace Erasmus, kterou škola získala 1. března 2021, je umožnit co největšímu počtu žáků a studentů absolvovat odbornou praxi v zahraničí. Na vyšší odborné škole bychom chtěli výhledově zavádět výuku některých vybraných modulů v cizím jazyce. Studenti by následně ve firmách měli co nejvíce uplatnit nabyté zkušenosti ze zahraničních stáží a tím pomoci šířit dobrou pověst školy, což zpětně vede ke zvyšování počtu zájemců o studium technických disciplín i v podmínkách malého města. Máme neustále na paměti francouzské přísloví, že „dobrá pověst je více než bohatství“. Naši absolventi se účastní akcí školy, jsou i mezi učiteli naší školy.

Myslíte si, že má sledování uplatnění absolventů celostátní význam?

Jsem přesvědčený, že sledování uplatnění absolventů by mělo sloužit jako základní prvek pro zpětnou vazbu, zda se české školství ubírá správným směrem. Česká republika se vždy vykazovala vysokou mírou kvalifikovaných odborníků od vyučených po vědecké pracovníky. Jsem přesvědčený, že vzdělávací soustava by měla zásadně korespondovat s požadavky trhu práce a zkušenosti z programu Erasmus+ tomu mohou výrazně pomoci.

Ondřej Mandík

Střední průmyslová škola elektrotechnická, Praha 2
spsejecna.cz

Zajištění projektů zahraničních stáží a projektový tým:

V minulosti byla naše škola především přijímající organizací, nepočítáme-li projekty Socrates realizované před mnoha lety. Protože ale chceme vyjízďet, snažil jsem se, aby ve škole vznikl projektový tým, který momentálně sestává z 12 osob. V týmu jsou zastoupeni zástupce ředitele pro mezinárodní spolupráci, účetní a 10 učitelů, kteří jsou ochotni vyjízďet do zahraničí. Na projektech ovšem participují i ostatní učitelé školy – třeba při schvalování navrženého obsahu stáže má slovo předmetová komise.

Bariéry (rodinné povinnosti, neochota cestovat, obavy z covidu-19 atd.), na které jsme ve výjezdech zpočátku naráželi, byly ustavením týmu snad překonány.

Rádi bychom ve škole řešili do budoucna realizaci části odborných praxí v zahraničí (v zemích EU). Z rozhovorů se spolupracujícími zaměstnavateli víme, že je až tak moc nezajímá, co konkrétně se žáci na praxi v zahraničí naučili, ale jestli ji absolvovali, všímají si klíčových kompetencí (cizí jazyk, práce v cizojazyčném týmu, samostatnost atd.) jako hlavní přidané hodnoty.

V tomto ohledu tým spolupracuje se zástupcem pro praktické vyučování – je potřeba vykomunikovat, kteří žáci jedou do zahraničí, protože máme na praxi 300 až

400 žáků ročně. Z nich je pak potřeba vyjmout těch cca 45, kteří praxi konají v zahraničí (ta se týká pouze 2. a 3. ročníků).

Počty absolventů v minulých letech.

Od roku 2017 do roku 2021 to bylo v průměru 128 absolventů ročně. Za rok 2022 aktuálně 101 absolventů.

Počty účastníků Erasmu za posledních pět šest let (minulá výzva).

V letošním roce (2022) vyjelo ve třech turnusech celkem 44 osob.

V předchozím programovém období jsme byli hlavně přijímající organizací. To chceme zachovat i nadále, ale změna je v tom, že už konečně na stáže i vyjíždíme.

Je sledování vašich absolventů součástí dlouhodobější strategie vaší školy? Co bylo prvním impulsem? Od kdy je provádíte?

Ano. V tomhle máme už celkem tradici, jen tedy primární komunikace neprobíhá s absolventy, ale se zaměstnavateli.

Ve škole se sledování uplatnění našich žáků věnujeme od roku 2016, tedy zhruba 6 let. Začínali jsme tím, že jsme analyzovali životopisy, abychom zjistili, jestli se v nich objevuje to, co žáky učíme.

Chceme, aby aktivity, které děláme, byly do určité míry průřezové. Proto je právě životopis u nás ve škole poměrně klíčová věc, která hraje několik důležitých rolí. V anglickém jazyce mají žáci jako jedno z maturitních témat job interview, ve 4. ročníku už naši žáci píšou životopis jen anglicky. Se životopisy žáci pracují poměrně brzo – právě ve spolupráci s kariérovou poradkyní. Kromě učitele anglického jazyka přicházejí do kontaktu s životopisy také vyučující češtiny i učitelé odborných předmětů. To, co se žáci v průběhu studia naučí (a věnujeme se tomu, aby věděli, co se mají naučit a proč), by mělo být nějak reflektováno v souboru znalostí a dovedností, které se pak objevují v jejich životopisech. Pokud tomu tak není, pak se jako ředitel ptám učitelů odborných předmětů, jak je možné, že to v životopisech žáků nevidím. Když jsou přírůstky dovedností v průběhu jednotlivých let studia v souladu s výukovými cíli i profilem absolventa, všechno běží, jak má. Učitelé jsou pak podle toho i odměňováni. Zdá se, že tenhle systém nám funguje. A díky tomu se nám pak všechno i vyhodnocuje.

Ve škole působí šikovná kariérová poradkyně, která je aktivní členkou Asociace koučů. Od druhého ročníku vysvětluje žákům, jak psát životopis a motivační dopis, zprostředkovává přednášky, jak zvládnout pracovní pohovor.

Se sledováním absolventů pro účely zkušeností získaných v rámci stáží Erasmus+ jsme začali loni.

Popište prosím, jakým způsobem absolventy sledujete a co vás zajímá.

Ke sledování využíváme síť LinkedIn, kde sledujeme přes profil a značku naší školy kariérní dráhu našich absolventů na jejich profilech, čímž pokryjeme poměrně velký vzorek absolventů. Mimochodem, právě na LinkedIn je ten zmiňovaný životopis potřeba udržovat stále aktuální. K založení profilu a využívání LinkedInu motivujeme naše žáky už v průběhu studia, nikoliv až na samém konci. Žáci vědí, že jim to přináší

u zaměstnavatelů určité body navíc. Pro nás jako školu je to pak poměrně jednoduché, protože žáky, kteří na svém profilu vyplní, že jsou absolventi SPŠE Ječná, pak můžeme dobře identifikovat a samozřejmě tím pádem i „sledovat“.

Žáci se učí, jak se prezentovat v prostředí LinkedInu – na to si zveze do školy odborníky, a proto to znají už během svého studia.

Ve škole působí také koordinátor spolupráce s průmyslem. Ročně objede zhruba 200 našich spolupracujících firem. Hovoří s náboráři, s řediteli. Mluví také s vedoucími oddělení, kde pak máme přímou zpětnou vazbu, jak si naši absolventi stojí a co je potřeba zlepšit.

Cca 97% žáků dává souhlas s distribucí svých životopisů firmám. V dubnu před maturitou pak rozešlou životopisy zaměstnavatelům a ti připraví konkrétní nabídky na pohovory pro určitá pracovní místa, která chtějí našimi žáky obsadit. Škola dává tyto nabídky žákům do desek s maturitním vysvědčením. Pak se ptáme zaměstnavatelů, kdo k nim na pohovor přišel a kdo pak do firmy nastoupil a vedeme si statistiky.

Zajímá nás, jestli naši absolventi zůstávají v oboru, nebo ne – pokud ne, potom si už na začátku špatně vybrali střední školu, což je smutné.

Profil absolventa musí odpovídat trhu práce, tedy poptávce firem a také potřebám vysokých škol – jinými slovy, musí nám přinést odpověď na otázku, zda jsme skutečně poslali do praxe takového absolventa, kterého firmy a vysoké školy chtějí.

Každý rok se ptáme absolventů, co se podle svých zkušeností učili ve škole zbytečně, co naopak navíc a kolik toho využijí v praxi. Na zpětnou vazbu má ale smysl se ptát nejdřív rok po maturitě. Spolupracujeme ale také se „staršími“ absolventy – náš koordinátor spolupráce s průmyslem chodí do firem a absolventa, který tam je 2. nebo 3. rok, vezme k nám do školy, aby mluvil se žáky. Chceme, aby ne z našich, ale z jeho úst zaznělo, co se v praxi využívá a proč. Chceme, aby žákům poradil – aby jim řekl, co by sám ve svém předchozím studiu rád vrátil a změnil, co si myslel, když byl ve škole a jak to ve finále je v praxi. Tahle vrstevnická zkušenost opravdu funguje, protože žáky zaujme víc, než když mentoruje učitel, je to zkrátka důvěryhodnější. Pak bez problému komunikují a ptají se, nutí je to zamyslet se. Já jako ředitel to vnímám jako poměrně efektivní nástroj, který můžu využít při strategickém řízení – změně školních vzdělávacích programů například. Třeba základy ekonomie, které v průběhu studia připadají všem jako naprosto zbytečné, se právě při návštěvě našich absolventů ukazují jako důležité.

Sledování uplatnění absolventů stáží z prostředků Erasmus se odehraje současně s tím, jak postupujeme nyní – ale jak jsem uvedl, v realizaci stáží jsme zatím na začátku.

Kdo má sledování absolventů na starosti a jak se v této aktivitě angažuje vedení školy?

Sledování uplatnění absolventů má v popisu práce koordinátor spolupráce s průmyslem a samozřejmě se tomu věnuje i vedení školy. V případě stáží v Erasmu se jako ředitel angažuji samozřejmě de iure, ale mám o všem dění přesné informace od svého zástupce pro mezinárodní spolupráci.

Existují nějaké bariéry? Je možné tyto vaše metody nějak zlepšit?

Zlepšit se dá vždycky skoro všechno. Plánujeme víc využívat LinkedIn, který funguje současně jako velká databáze.

Bariérou je určitě čas. Absolventi musejí věnovat čas své staré škole, a ne vždycky jsou ochotni to udělat – tady je potřeba trochu zapracovat a změnit stav mysli, aby nadšeně odpověděli, když je oslovíme. Proto uvažujeme o založení absolventského Alumni programu na zlepšení a udržení pozitivního vztahu ke škole i po jejím absolvování. Samozřejmě máme i maturanty, kteří od nás odcházejí naštvaní, a to se pak většinou láme s odstupem času. Ale my také potřebujeme přesně vychytat ten bod zlomu, když dojde k prozření a žák nebo absolvent dokáže dát pochvalu, protože pochopil, proč to či ono bylo ve vzdělávacím programu a my chtěli, aby tím prošel. Je to pro nás cenná zpětná vazba.

V koncepci rozvoje školy máme, že se chceme stát významnou školou v EU. V Praze má naše škola nějaké jméno, dlouhou tradici a většinou k nám chodí děti a vnuci našich absolventů. Přál bych si, aby dobré jméno měla naše škola i v zahraničí.

Bariérou jsou samozřejmě i lidské zdroje. Zatím jsme na tom špatně, ale jsme na začátku.

Je podle vás možné odlišit kariéru účastníků programu Erasmus+ od běžných absolventů? Uveďte příklady.

Nevím, uvidíme za rok, jsme teprve na začátku. Osobně velké rozdílů nečekám, ale to je tím, že nevyužíváme plně celý potenciál programu Erasmus+ a jsme v tomhle ohledu začátečníci.

Teď víme, že účast na zahraniční stáži zvedá našim absolventům body a významně zvyšuje šanci ve vysoce konkurenčním prostředí v IT. V elektrooborech je tomu přesně naopak – efekt je malý, protože zaměstnanců je nedostatek. Vzhledem k tomu, že plánujeme stáže v zahraničí navýšit, tak to v IT oborech asi bude muset být v ideálním případě součástí vzdělávací dráhy.

Jak si zajistíte aktuální kontakty na absolventy?

Tím, že jako jedna z mála škol neposkytujeme po nástupu žákům záměrně školní e-mailovou schránku, používají při komunikaci s námi jen svoje soukromé maily a ty jsou samozřejmě platné i po odchodu ze školy. To se stává výhodou, protože jsou s námi zvyklí přes ně komunikovat, nepadáme jim do spamu. A databáze absolventů je tak poměrně velká. Jedinou vadou na kráse byl a je problém při komunikaci v MS Teams.

Co vy děláte pro své absolventy a co mohou pro školu dělat oni? Popište ideální spolupráci škola-absolvent.

Ideální je Alumni program, který chceme začít připravovat. Naším žákům, či spíše absolventům předáme nabídky práce u prověřených firem, které dostanou s maturitním vysvědčením, to je pro ně nepochybně benefit.

Absolventi nám mohou dát zpětnou vazbu, kde jsou podle nich chyby. Takovou zpětnou vazbu žák nedá. Potřebujeme vědět, co se povedlo a co ne ve vztahu k uplatnění na určité pozici a ve vztahu k deklarovanému profilu absolventa. Obrovskou službu nám absolvent prokáže tím, že svou zpětnou vazbu podá i stávajícím žákům – ideálně s poselstvím „učte se, to není blbost, i když jsem si to taky myslel“.

Pracujeme s komunitou našich absolventů – děláme setkávání spolužáků po 10, 20 i 30 letech, ukazujeme, co se ve škole mění a co naopak zachováváme, třeba jednu původní učebnu. Často jde přitom o významné osoby z akademického prostředí (většinou ČVUT) – to nám ale pochopitelně nefunguje u absolventů po 2 nebo 5 letech, ale u těch starších.

Ideální je, když do naší školy dávají své děti zaměstnanci firem našich absolventů. Je to hodně o tradici naší školy. Tím nám, musím říci, dělají úžasnou reklamu a my máme obrovské převisy žáků, kteří na nás dostali referenci. Toho si vážíme a nechceme je zklamat.

Takže absolventi nám vlastně pomáhají v náboru žáků, i když ten možný potenciál rozhodně celý nevyužíváme. Mohou nám pomoci i v tom, že od nich personalista ve firmě ví, že na naši školu je z hlediska kvalitních absolventů spolehlutí. Chci, aby se toto v odborné praxi o naší škole vědělo.

Myslíte si, že má sledování uplatnění absolventů celostátní význam?

To si myslím dlouhodobě, rozhodně má. Zatím máme jen výběrová šetření, která realizuje Národní pedagogický institut ČR. Vyhodnocování absolventů je stěžejní a je hodně co zlepšovat. Třeba velké rezervy máme v interpretaci výsledků vzdělávání, které se navíc mají měřit nikoli v průběhu, ale po skončení procesu učení. Škoda, že se víc neptáme středních škol. Třeba průzkum fluktuace a migrace mezi obory by přinesl zajímavé výsledky, stejně jako zjištění, kolik absolventů pobírá dávky a kolik vydělává.

Pro zřizovatele škol, ale zejména tvůrce politik by se tu našla hromada zajímavých informací a podnětů. A samozřejmě i pro ředitele škol, kteří pravidelně výsledky šetření čtou.

Roman Bečka

Střední škola Kateřinky, Liberec

skolakaterinky.cz

Zajištění projektů zahraničních stáží a projektový tým:

Projektový tým tvoří jeden externí pracovník – koordinátor, který pro nás zajišťuje zahraniční spolupráci. Dále se na projektech podílí ředitel školy, jednatel, ekonom, a vyučující odborných předmětů. Kromě žáků vysíláme na zahraniční stáže také vyučující teoretických i praktických předmětů.

Počty absolventů v minulých letech.

Ročně je celkem na našich třech školách 140 absolventů, jak z maturitních, tak i učebních oborů.

Počty účastníků projektů zahraničních stáží v programu Erasmus za posledních pět šest let (minulá výzva).

Od září 2020, kdy mám o stážích přehled, bylo do zahraničí vysláno přes 160 žáků ze všech oborů.

Naši žáci vyjíždějí i mimo státy EU, vysíláme je na stáže např. do Indie, Indonésie nebo Japonska.

Je sledování vašich absolventů součástí dlouhodobější strategie vaší školy? Co bylo prvním impulsem? Od kdy je provádíte?

Není to konkrétní strategie, ale je to o komunikaci mezi zaměstnavateli, absolventy a vyučujícími ve škole. Vycházíme z toho, že každý učitel má zájem dozvědět se, jak se daří jeho bývalým žákům. Tj. komunikujeme s nimi na školních akcích, reagujeme na informace o jejich úspěších v tisku či na sociálních sítích. Zajímá nás tedy, jak jsou naši absolventi úspěšní a jak se jim pracovní nebo studijně daří. Využíváme to také v prezentacích školy. Pokud se pamatují, škola se o tyto věci vždy zajímala. Kdybych měl uvést jeden příklad, jak to funguje – i já sám jsem začal na této škole vyučovat proto, že mě mí bývalí vyučující sami oslovili. Prostě věděli o mně a stáhli si mě sem.

Popište, jakým způsobem absolventy sledujete a co vás zajímá.

Informace o kariéře absolventů mají na starosti třídní učitelé, kteří jsou s nimi v kontaktu již během studia. Pokračují tak ve své práci: spojování absolventů se školou. Víme tak např., že řada z nich se uplatní ve svých oborech, řada pokračuje ve studiu na vysoké škole a někteří pracují v zahraničí.

Kromě toho organizujeme akce školy, jako je např. Galavečer, kdy oceňujeme nejlepší žáky školy a zveme tam také naše úspěšné absolventy, které aktivně oslovujeme. Jinou úspěšnou akcí je ples školy, kde dáváme absolventům příležitost prezentovat své úspěchy a šířit tyto informace mezi žáky školy nebo prostřednictvím Instagramu či webu školy.

Nemáme strategii cíleně oslovovat všechny absolventy. Máme ovšem kontakty na všechny čerstvé absolventy, a můžeme tak pro ně zprostředkovat např. pracovní nabídky. Při závěrečných zkouškách škola také s absolventy neformálně diskutuje o jejich pracovních problémech nebo výzvách. Nedá se však říci, že máme tyto informace o všech z nich (jedná se asi jen o 40 procent).

Kdo to má na starosti? Poskytuje tyto informace vedení školy? Jak s těmito informacemi dále vedení školy pracuje?

Jak již bylo uvedeno výše, hlavním kontaktem jsou třídní učitelé. Vedení školy se zapojuje např. tak, že se ptá čerstvých absolventů, nakolik jsou spokojeni s obsahem výuky a zda jim něco pro zvládnutí praxe nechybí. Absolventi o této problematice diskutují také během výše uvedených akcí školy.

Díky tomu, že jsme škola pracující pro svůj region, která má výborné kontakty s potenciálními zaměstnavateli absolventů, diskutujeme také s nimi, co ve výuce vylepšit a jak žáky co nejlépe pro trh práce připravit.

Existují nějaké bariéry? Je možné tyto vaše metody nějak zlepšit?

Vždycky je co zlepšovat. Máme představu, jak to řešit – například formálním elektronickým dotazníkem pro všechny absolventy. Brání tomu hlavně čas. Teď navíc doháníme dobu covidovou... Existují například informace od všech absolventů o tom, jak si stojí v době konání zkoušek, ale my nevíme, jak jsou na tom kupříkladu za dva roky. Současná komunikace s absolventy probíhá většinou, pokud jsou úspěšní a mají se školou dobré zkušenosti. Je těžké udržovat kontakty s těmi, kteří nemají sami zájem. O jejich kariérním rozvoji nemá škola dost informací. Určitá formalizace a využití dotazníků by možná pomohly podpořit kontakty právě s těmi, kteří jsou méně úspěšní.

Je podle vašeho soudu možné odlišit kariéru účastníků programu Erasmus+ od běžných absolventů? Uveďte příklady.

Obecně ano. Ale je nutné podotknout, že na zahraniční stáže nám vyjíždějí ti, kteří mají k lepší kariéře větší předpoklady. Máme zkušenosti, že zájem o ně mají většinou ti „lepší“ žáci: tedy ti s lepšími studijními nebo jazykovými předpoklady, s větší studijní motivací nebo lepším sociálním zázemím. Významný je rozdíl mezi maturitními obory a učebními obory. Tato situace se hodně promítá i do další pracovní kariéry absolventů. Větší dopad mají dlouhodobé stáže, které vedou k větší samostatnosti, přehledu a lepším odborným dovednostem. Domnívám se, kdybych si měl jako zaměstnavatel vybrat mezi dvěma absolventy stejné školy, určitě bych si vybral toho se zahraniční zkušeností, protože budu očekávat, že mi kromě odborných dovedností přinese získané zkušenosti do mé firmy nebo že využijí jeho znalosti prostředí v zahraničí.

Jak si zajistíte aktuální kontakty na absolventy?

Nemáme na to žádný konkrétní systém, ale řadu informací je možné najít ve školní matrice (e-mail, telefon, adresa), z níž by v případě potřeby bylo možné kontakt získat.

Co vy děláte pro své absolventy a co mohou pro školu dělat oni? Popište ideální spolupráci škola-absolvent.

Škola se snaží vytvářet pro své absolventy i žáky celou řadu společenských akcí, které umožňují, aby se setkávali (jak bylo řečeno výše): galavečery, školní plesy, setkávání s absolventy a se zaměstnavateli apod. Škola poskytuje také kontakty na volná pracovní místa.

Absolventi a jejich úspěchy jsou dobrou vizitkou školy. Kromě propagace je často zapojujeme do praktických projektů ve výuce, využíváme je pro vedení a oponování odborných školních prací. Docházejí třeba na besedy se žáky týkající se jejich budoucího uplatnění a skutečné profese. Jsou pro nás prostě studnici, ze které čerpáme, a díky tomu motivujeme naše současné žáky k lepším studijním výsledkům.

Příklad ideální spolupráce škola-absolvent nemusíme hledat daleko: Já sám jsem absolventem naší školy. Můj původní postoj ke škole byl sice zpočátku odměřený („v tomhle ústavu mě už nikdo neuvídí“), ale po dozrání, ukončení vysoké školy a patnáctileté praxi v oboru jsem začal na své „mateřské“ škole učit a před dvěma lety jsem se stal ředitelem svým bývalým učitelům. Mohu tedy využít toho, že školu znám i jako její bývalý žák a absolvent.

Má tato aktivita také celorepublikový význam?

V tomto kontextu jsme o sledování absolventů neuvažovali, nedokážu proto celostátní význam této aktivity zhodnotit. Vnímám ji především jako nástroj propagace školy. Vzhledem k tomu, že naši žáci i zaměstnavatelé jsou většinou z našeho regionu, je tato aktivita důležitá pro vytváření vazeb školy s praxí z našeho konkrétního regionu. Díky důsledné komunikaci s potenciálními zaměstnavateli můžeme produkovat absolventy s lepší vybaveností a uplatněním v praxi.

Felix Dömény

Stredná priemyselná škola strojnícka,
Fajnorovo nábřežie 5, Bratislava

Fajnorka.sk

Projektový tým:

Na škole máme dlouhodobě fungující projektový tým, který tvoří zapálení učitelé, kteří tomu věnují svůj volný čas. Za zaváděním projektů zahraničních stáží do života naší školy stojí zástupkyně ředitele.

Počty absolventů v minulých letech.

Do roku 2000 asi 100 absolventů ročně, v dalších letech přibližně 60 absolventů ročně. Celkově ukončilo studium na naší škole (od jejího založení v roce 1903) více než 15 000 žáků. Mnozí z nich se stali známými osobnostmi kulturního, společenského, hospodářského a politického života.

Počty účastníků projektů zahraničních stáží programu Erasmus+ za posledních pět šest let (minulá výzva).

Ročně asi 25–30 žáků. Díky zahraničním stážím jsme se pustili do dvojjazyčného technického lycea. Bohužel poslední dva roky nám stáže Erasmus+ velmi narušila pandemie covidu-19.

Je sledování vašich absolventů součástí dlouhodobější strategie vaší školy? Co bylo prvním impulsem? Od kdy je provádíte?

Na poli vzdělávání jsme již velmi dlouho, nyní jsme začali 119. školní rok a klub absolventů naší školy byl založen v červnu 1929. Obnoven byl pak 29. března 2019 na konferenci absolventů Vzdelávanie na Fajnorce včera, dnes a zajtra za účasti více než 35 významných absolventů školy a zástupců MŠVVaŠ SR, ŠIOV a BSK. Od té doby je klub absolventů přirozenou součástí naší školy, avšak nositelem kontaktu je většinou třídní učitel. Klub absolventů má svého tajemníka, který je zároveň učitelem naší školy a předseda klubu je přímo zastoupen v radě školy. V rámci klubu absolventů se snažíme alespoň jednou ročně uspořádat nějaké setkání, což nám však v poslední

době velmi narušil právě covid. Individuálně absolventi přicházejí na Den otevřených dveří, který je určený přímo pro ně.

Popište prosím, jakým způsobem absolventy sledujete a co vás zajímá.

Klub absolventů pravidelně organizuje přednášky (3–4 za rok) pro žáky školy o technických novinkách v rámci cyklu Fajnoráci Fajnorákem, kde absolventi poskytují přímý kontakt s nejnovějším vývojem a možnostmi techniky, kromě jiného z poboček NASA v Evropě, Boeingu, Prvej zvaračskej spoločnosti, Štúdia 727, a STU SJF Bratislava. Díky klubu absolventů jsme se seznámili s top firmami okolo nás, ať už slovenskými, německými, nebo světovými. Nepřehlédnutelná je také technická pomoc při obnově školy, např. laboratoř FESTO, SMC, robot Kuka, software SOVA DIGITALS, a to hlavně nasměrováním inovací na INDUSTRY 4.

Kdo má sledování absolventů na starosti a jak se v této aktivitě angažuje vedení školy?

Je úplně přirozené, že absolventi se chtějí setkávat po pěti letech. Míř je vždy na jejich straně a jakmile se chtějí zkontaktovat s naší školou, v tu chvíli s nimi komunikují já jako ředitel školy. Sám jsem absolventem školy a snažím se chodit i na setkání. Případně se obracím na tajemníka klubu absolventů. Skoro třetina učitelského sboru jsou naši absolventi, takže se mám na koho obrátit a požádat o pomoc. Tímto způsobem tedy získáváme kontakty, ale v případě nejčerstvějších absolventů mají kontakty vždy třídní učitelé.

Existují nějaké bariéry? Je možné tyto vaše metody nějak zlepšit?

Bariéry jsou vždy a vždy se dá něco zlepšit. Velmi nás omezil covid, ale nechci se vymlouvat, musíme dělat vše pro to, abychom se vrátili zpátky k osobním setkáním a ke konferencím, které jsme organizovali. Ale jsem velmi rád, že už se pomalu rozbíhají individuální prezentace našich absolventů, kteří jsou úspěšní. Vždy se je snažíme nastavit pro daný ročník, danou třídu... Ještě letos do Vánoc máme naplánovaná dvě zajímavá setkání s absolventy.

Je podle vás možné odlišit kariéru účastníků programu Erasmus+ od běžných absolventů? Uveďte příklady.

Jednoznačně jsou jiní. Mají lepší jazykové kompetence, jsou si jistější, suverénnější... A my celkově vnímáme díky spolupráci s Finskem, Švédskem, Itálií (a dříve i Francií a Irskem) lepší jazykové znalosti našich žáků. Díky zahraničním stážím jsme zavedli v každém oboru odborný cizí jazyk. Ten rozdíl je vidět. Žáci, co byli dvojkaři z angličtiny, odcházejí jako jedničkáři. Ty zahraniční stáže žáky celkově velmi motivují. Naši žáci, kteří na stáž jedou, poté prezentují své zkušenosti a zážitky pro ostatní, kteří se tam nedostali. A to je velmi dobré, protože i ti žáci, kteří se výjezdu nemohli zúčastnit, tu motivaci přeberou.

Jak si zajistíte aktuální kontakty na absolventy?

Jako škola máme svůj facebook i další sociální sítě a samozřejmě webovou stránku. Přes ně se komunikuje. A my se snažíme alespoň jednou do roka nějaké setkání

absolventů zorganizovat. Kontakty pak udržuje tajemník klubu např. e-mailovou komunikací. Nějak více to nespravujeme, ale je to něco, co chceme v nejbližší době začít řešit. Všichni to děláme jen díky tomu, že jsme sami absolventi (Fajnoráci).

Co vy děláte pro své absolventy a co mohou pro školu dělat oni? Popište ideální spolupráci škola-absolvent.

- Pravidelné organizování přednášek žákům školy o technických novinkách v rámci cyklu Fajnoráci Fajnorákom.
- Technická pomoc při obnově školy.
- Samozřejmě jsou také přednášky absolventů, na kterých seznamují odborné učitele školy s novými technologiemi používanými v průmyslové výrobě.
- Klub absolventů také pomáhá při zabezpečení ocenění nejlepšího studenta ročníku finančním darem a ocenění učitelů na Den učitelů a při různých výročích.

Myslíte si, že má sledování uplatnění absolventů celostátní význam?

Trochu se vrátím. Jsem od 90. let v managementu školy a sledoval jsem takovou „skleslost“ žáků, že chodí na strojnickou. A díky klubu absolventů i díky absolventům samotným je dnes výsledkem úplně jednoznačná, až dokonce velká hrdost na školu, na kterou chodí. Když to vztáhnu na celý stát, určitě by to mělo význam, protože stát by neměl dávat peníze tam, kde to nemá efekt. Víím, že ve Finsku něco takového funguje, ale teď si už nepamatuji podrobnosti. Z mého pohledu by mělo fungovat školní sledování absolventů, a potom by mělo význam to dělat celostátně. Je možné, že na to mám naivní pohled, ale nejjednodušší odpověď je „ano“. Snažil jsem se v předchozích větách vysvětlit, proč ano, pro nás jsou absolventi takovými největšími kouči, proto jdeme do Průmyslu 4.0 právě díky našim absolventům, kteří prošli tím vývojem, a proto i vííme, že se vyplatí všechny tyto novinky zavádět. Jsem velmi rád, že máme – já je nazývám „ctnostnými rytíři“ – naše třetáky, čtvrtáky. Díky tomu tu budujeme centrum 3D tisku, robotické simulace. Celostátně si to umím představit, ale kdo by to řešil, to neumím říci.

ZÁVĚR

Sledování absolventů se věnuje pozornost jak na úrovni evropské, tak i na české národní úrovni a na úrovni jednotlivých odborných škol. Na evropské úrovni se o sledování absolventů hovoří například v řadě strategických materiálů a doporučení Evropské komise uvedených v úvodu této brožury. Na české národní úrovni probíhají pravidelně práce Národního pedagogického institutu zabývající se uplatňováním absolventů odborných škol včetně sledování jejich zaměstnanosti a nezaměstnanosti, a to přesto, že na rozdíl od většiny členských zemí EU u nás není sledování absolventů škol vymezeno legislativně. Na úrovni jednotlivých odborných škol se sledování absolventů také uskutečňuje, i když je založeno na dobrovolnosti a je v různých regionech a oborech odborného vzdělávání rozdílné. To vše svědčí o potřebě a užitečnosti těchto prací.

Národní VET TEAM při Domu zahraniční spolupráce k tomu přispěl jednak uskutečněním dotazníkového šetření a jednak rozhovory s představiteli několika odborných škol o sledování jejich absolventů. Výsledky obou těchto prací tvoří hlavní obsah této brožury. Jedním z jejích specifíků byla i snaha o zjištění, zda a do jaké míry ovlivňuje účast některých žáků a studentů v mezinárodních mobilitách programu Erasmus+ jejich profesní kariéru.

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že sledováním absolventů se zabývá výrazná většina dotázaných odborných škol (téměř dvě třetiny a další školy to mají v plánu). Tyto školy jsou tak ve více či méně pravidelném styku se svými absolventy. To jim umožňuje, aby je využily i jako odborníky z praxe ve výuce nebo jako lektory či instruktory při zajišťování odborné praxe nebo odborného výcviku svých žáků a studentů. Ke sledování absolventů, které probíhá jednorázově i vícekrát, používají školy různé způsoby (nejčastěji dotazníky a rozhovory). Styku se svými absolventy využívají školy i ke zjištění, jak absolventi hodnotí své vzdělávání, a to jak celkově, tak i pokud jde o jeho jednotlivé složky, což školám poskytuje i náměty ke zlepšení poskytovaného vzdělávání pomocí úprav školního vzdělávacího programu.

Uskutečněné dotazníkové šetření umožnilo získat řadu nových poznatků o uplatňování absolventů českých odborných škol. K pozitivním informacím patří například výše zmíněné údaje o míře, způsobu, obsahu, frekvenci, technice a výsledcích sledování absolventů. Na druhé straně šetření ukázalo, že sledování absolventů škol u nás není systematické, zabývají se jím jen některé školy, není metodicky jednotné, a proto jeho výsledky mají jen omezenou vypovídací hodnotu.

Také rozhovory s řediteli vybraných odborných škol potvrdily jednak jejich zájem o sledování absolventů a jednak rozdílnost postupů škol použitých v těchto aktivitách. Tam, kde sledování absolventů probíhá pravidelně, každým rokem, se používané postupy zpravidla zdokonalují, a přinášejí tak školám více užitečných informací. Zjišťování specifíků v kariéře absolventů, kteří během svého školního vzdělávání prošli stáží v zahraničí, ve srovnání s kariérou dalších absolventů je zatím jen v počátcích, avšak přesto zjištěné údaje naznačují, že bývalí stážisté v zahraničí jsou při hledání práce i ve své pracovní kariéře zpravidla úspěšnější.

Práce popsané v brožuře a jejich výsledky poskytly i řadu námětů pro činnosti VET týmu v dalším období. Proto se VET tým bude sledováním absolventů odborných škol věnovat i nadále. Součástí těchto snah bude i plánovaná výměna informací a zkušeností se sledováním absolventů odborných škol ve více členských zemích EU, která umožní využít je i k dalšímu zlepšení postupů při sledování absolventů u nás.

ABSOLVENT JAKO ZRCADLO ODBORNÉ ŠKOLY

Autoři: Kolektiv autorů

Vydal Dům zahraniční spolupráce v roce 2022
dzs.cz

Grafický design: orange5 creative studio, s.r.o.
Tisk: AF BKK, s.r.o.
Náklad: 1500 ks

Za obsah sdělení odpovídá výlučně autor. Sdělení nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jeho obsahem. Spolufinancováno z programu Evropské unie Erasmus+ a z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Vytištěno na recyklovaném papíře s certifikací FSC®

ISBN: 978-80-88432-25-8
978-80-88432-26-5 (online PDF)

Dům zahraniční spolupráce (DZS)

Na Poříčí 1035/4
110 00 Praha 1

☎ +420 221 850 100

@ info@dzs.cz

dzs.cz

Facebook

facebook.com/dumzahranicnispoluprace
facebook.com/erasmusplusCR

Instagram

instagram.com/dzs_cz/

Twitter

twitter.com/dzs_cz

Erasmus+

